

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра виконавського мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Фах (спеціальний музичний інструмент – скрипка, альт, віолончель,
контрабас)**

Освітня програма **Музичне мистецтво**

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ___ 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Спеціальний музичний інструмент (скрипка)
Викладач (-і)	Волощук Ю.І., Шиптур Р.М.
Контактний телефон викладача	099 745 27 10
E-mail викладача	zam_art@ukr.net
Формат дисципліни	індивідуальні заняття
Обсяг дисципліни	900 год., 30 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	Не передбачено дистанційного навчання
Консультації	Кожна п'ятниця з 10.00 до 14.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>У навчанні і вихованні майбутніх виконавців і педагогів спеціальним класам належить особливо важлива роль. Найважливішою задачею педагога з фаху є виховання в студентів розуміння основної мети – навчитися правдиво розкривати художній задум виконуваних творів і засобами музично-виконавської майстерності доносити його до слухачів. Тому робота в спеціальному класі спрямована головним чином на усвідомлення і творче втілення студентом змісту, форми, стилю виконуваних творів і на оволодіння різноманітними засобами художньої майстерності.</p> <p>Плідність цієї роботи значною мірою обумовлюється розвитком творчої ініціативи і самостійності студента. Постійне стимулювання творчої ініціативи студента, виховання в нього навичок самостійної роботи є однією з головних задач музичного виховання.</p> <p>Прагнучи до найбільш досконалого виконання, усіяко розвиваючи віртуозну техніку, роз'яснюючи шляхи і методи оволодіння прийомами гри на інструменті, потрібно виховувати в той же час правильне розуміння музично-виконавської техніки, що є лише засобом утілення художньо-виконавських задумів. Особливе місце повинна займати робота над оволодінням співучим змістовним тоном у широкому змісті цього слова. Виховання художньої і технічної сторін музично-виконавської майстерності варто здійснювати в їхній нерозривній єдності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Підготовка висококваліфікованих фахівців мистецької галузі, які володіють художньою музично-виконавською майстерністю, необхідною для самостійної професійної діяльності в якості артистів оркестрів, камерних ансамблів, вчителів (викладачів) спеціального музичного інструменту (скрипки) музичних шкіл, шкіл мистецтв, музичних коледжів (училищ) та коледжів культури і мистецтв.</p> <p>У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Знати: <ul style="list-style-type: none"> ▶ стильові особливості виконання творів композиторів різних епох, національних шкіл і художніх течій; ▶ засоби художнього втілення композиторського задуму; ▶ методика поетапного вивчення твору; ▶ роль та місце інструктивного матеріалу у процесі формування музиканта-педагога; ▶ особливості роботи над звуком, метро-ритмом, інтонацією, штрихами, динамікою; ▶ загальномузичні та специфічні засоби фразування. ✓ Вміти: <ul style="list-style-type: none"> ▶ виконувати музичні твори різних епох та стилів, українських та зарубіжних 	

- композиторів;
- ▶ застосовувати на практиці різноманітні штрихи та прийоми скрипкової гри;
 - ▶ реалізувати навички камерно-ансамблевої та оркестрової гри;
 - ▶ творчо підбирати інструктивний матеріал для подолання технічних труднощів у художніх творах;
 - ▶ читати з листа;
 - ▶ вміти застосовувати набуті творчо-виконавські навички у педагогічній діяльності.

4. Результати навчання (компетентності)

- ▶ Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності музичного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу.
- ▶ Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва.
- ▶ Здатність володіти знанням базової музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та нотного репертуару.
- ▶ Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок гри на музичному інструменті, оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.
- ▶ Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, аргументовані знанням музичних стилів різних епох та володінням техніками, прийомами та виконавськими методиками.
- ▶ Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності та спроможність до її вдосконалення через застосування відповідних практичних і репетиційних методик.
- ▶ Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу у виконавській та педагогічній діяльності.
- ▶ Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності.
- ▶ Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності вчителя (викладача) спеціального музичного інструменту.
- ▶ Здатність оперативно застосовувати знання, вміння та навички у педагогічній роботі в процесі формування естетичних поглядів та художніх смаків.
- ▶ Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових та середніх музичних навчальних закладах.
- ▶ Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології в процесі виконавської та педагогічної діяльності.
- ▶ Здатність сприймати новітні концепції в сфері музичного виконавства, музикознавства, методології, музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин - 900
індивідуальні заняття	312
самостійна робота	588

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I - VIII	Музичне мистецтво	I – IV роки навчання	Нормативний

Тематика курсу

Річний план-мінімум

I курс

1. Два твори великої форми
2. Чотири різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)

II курс

1. Два твори великої форми
2. Чотири різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)

III курс

1. Два твори великої форми
2. Чотири різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)
6. Дві камерні сонати для скрипки та фортепіано або фортепіанне тріо

IV курс

1. Твір великої форми
2. Дві різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)
6. Камерна соната для скрипки та фортепіано або фортепіанне тріо

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ (СКРИПКА)

I

Бах Й.С.	Сарабанда і дубль з партити сі мінор
Сен-Санс К.	Концерт сі мінор (I частина)
Рахманінов С.	Вокаліз
Сарасате П.	Циганські наспіви
Бетховен Л.	Сонати №1-10 для скрипки та фортепіано

II

Бах Й.С.	Сарабанда і жига з партити ре мінор
Шпор Л.	Концерт № 9 (I частина)
Александров О.	Арія
В'єтан А.	Тарантела
Вебер К.М.	Сонати №1-6

III

Бах Й.С.	Два менуети, буре і жига з партити Мі мажор
В'єтан А.	Концерт № 4(I частина)
Кабалевський Д.	Імпровізація
Сен-Санс К.	Інтродукція і рондо-каприччіозо
Гайдн Й.	Сонати №№1-8

IV

Бах Й.С.	Прелюд, лур і гавот з партити Мі мажор
Мендельсон Ф.	Концерт (I частина)
Прокоф'єв-	

Фіхтенгольц	Вальс з балету "Попелюшка"
Хачатурян А.	Ноктюрн
Гріг Е.	Сонати №№1-3

V

Бах Й.С.	Алеманда, куранта, сарабанда і жига з партити ре мінор
Брух М.	Концерт №1, I або II-III частини
Глазунов А.	Роздум
Венявський Г.	Скерцо-тарантела
Іщенко Ю.	Сонати №№1-4 "Акварелі"

VI

Бах Й.С.	Лярго і алегро з сонати До мажор
Лало Е.	Іспанська симфонія (I або III-IV частини)
Шостакович Д.	Адажіо
Паганіні Н.	Безперервний рух
Станкович Є.	Sonata piccolo, Триптих "На Верховині"

**РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ
(АЛЬТ)**

I

1. Стаміц К. Концерт № I
2. Регер М. Одна із сюїт для альтя соло
3. Орфесєв С. Романс
4. Прокоф'єв С. Сцена біля балкону із балету "Ромео і Джульєтта"
5. Бах Й.С. Сонати №№1-3

II

1. Бах Й.С. IV сюїта (Прелюд і Гавот)
2. Мійо Д. Концерт № I
3. Зноско-Боровський О. "Українське скерцо"
4. Чайковський П. Романс
5. Гаврилець Г. Соната

III

1. Бах Й.С. III сюїта (Сарабанда і два Бурре)
2. Барток Б. Концерт
3. Лисенко М. Елегія
4. Римський-Корсаков М. Політ джмеля
5. Мійо Д. Сонати №№1-2 "Чотири портрети"

IV

1. Гофмейстер Ф. Концерт Ре-мажор
2. Дружинін Ф. Соната для альтя соло
3. Лятошинський Б. Мелодія
4. Цинцадзе С. Хорумі
5. Брамс Й. Сонати №№1-2

V

1. Бах Й.С. I соната (Адажіо і Фуга)
2. Хіндеміт П. Концерт "Шванендрєєр" (1,2 або 3 ч.ч.)

3. Домінчен К. Романс
4. Кіркор Г. Рондо
5. Хіндеміт П. Соната

VI

1. Бах Й.С. Сюїта № 5 (Прелюдія і Фуга)
2. Уолтон У. Концерт (I або 2 і 3 ч.ч.)
3. Левицький І. Українська рапсодія
4. Караєв К. Адажіо і Китайський танець
5. Шостакович Д. Соната

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ (ВІОЛОНЧЕЛЬ)

I

1. Бах Й.С. Сюїта №2 (Алеманда, Сарабанда, Буре)
2. Чайковський П. Варіації на тему рококо
3. Шуман Р. Алєгро
4. Прокоф'єв С. Адажіо
5. Барбер С. Соната

II

1. Бах Й.С. Сюїта №2 (Алеманда, Куранта і Менует)
2. Гайдн Й. Концерт До мажор (ред. М. Ростроповича)
3. Шапорин Ю. Скерцо
4. Прокоф'єв С. Танець антильських дівчат
5. Гріг Е. Соната

III

1. Бах Й.С. Сюїта №3 (Прелюдія, Сарабанда і Жига)
2. Дворжак А. Концерт (I або II і III частини)
3. Чайковський П. Інтермеццо
4. Вебер К. Адажіо
5. Шуберт Ф. Соната

IV

1. Бах Й.С. Сюїта №3 (Сарабанда, Буре і Жига)
2. Шуман Р. Концерт
3. Глазунов О. Елегія
4. Шапорин Ю. Скерцо
5. Хачатурян К. Соната

V

1. Бах Й.С. Сюїта №4 (Прелюдія, Жига)
2. Хачатурян А. Концерт (I частина)
3. Рахманінов С. Вокаліз
4. Шуберт Ф. Експромт
5. Шостакович Д. Соната

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ (КОНТРАБАС)

I

1. Діттерсдорф К. Концерт E-dur
2. Гендель Г.Ф. Арія
3. Кусевицький С. Мініатюрний вальс
4. Кореллі А. Соната e-moll

II

1. Ванхаль Ж.Б. Концерт D-dur
2. Глієр Р. Інтермеццо
3. Рахманінов С. Вокаліз
4. Аріосто О. Соната A-dur для віолончелі та фортепіано (переклад для контрабаса)

III

1. Драгонетті Д. Концерт A-dur
2. Форе Г. Пробудження
3. Боттезіні Дж. Тарантела
4. Гендель Г.Ф. Соната для гобоя та фортепіано (переклад для контрабаса)

IV

1. Боттезіні Дж. Концерт h-moll
2. Кусевицький С. Сумна пісня
3. Дімітреску А. Селянський танець
4. Марчелло Б. Соната a-moll для віолончелі та фортепіано (переклад для контрабаса)

V

1. Кусевицький С. Концерт fis-moll
2. Александров А. Арія з «Класичної сюїти»
3. Глієр Р. Тарантела
4. Бетховен Л. Соната для валторни та фортепіано (переклад для контрабаса)

6. Система оцінювання курсу

Навчальний семестр	Контрольний захід (семінар, контрольна робота, технічний залік, академконцерт, огляд тощо)	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал за контрольний захід
I	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
I	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
I	Семестровий залік	Твір великої форми	50
II	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
II	Академічний концерт	Дві різнохарактерні	25

		п'єси	
II	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми	50
III	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
III	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
III	Семестровий залік	► Твір великої форми	50
IV	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
IV	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
IV	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми	50
V	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
V	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
V	Семестровий залік	► Твір великої форми ► Камерна соната	50
VI	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
VI	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
VI	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми ► Камерна соната	50
VII	Семестровий залік	► Твір великої форми ► Одна п'єса ► Камерна соната	50
VIII	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми ► Дві різнохарактерні п'єси	50

Шкала оцінювання успішності

університетська		національна	шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно	FX
1-25			F

7. Політика курсу

Заняття зі спеціального музичного інструменту (скрипка) будуються на основі послідовно розробленої програми навчання. Підбираючи репертуар, педагог повинний постійно враховувати індивідуальні особливості кожного студента, ступінь його обдарованості, музичного розвитку і спеціальної підготовки. Варто враховувати необхідність виконання музичного твору на досить високому художньому рівні, з належним ступенем технічної досконалості, без «знижок» на незрілість виконавця чи на особливі труднощі твору. Відповідно до цього в індивідуальних планах студентів повинна бути відображена визначена логічна послідовність і поступовість у виборі репертуару. У репертуар спеціальних класів включається українська та зарубіжна музика різних стилів та жанрів, а також – найдосконаліші в художньому відношенні зразки сучасної музичної літератури.

Однією з найважливіших ланок навчального процесу є робота над етюдами, гамами й іншим навчально-допоміжним матеріалом. При виборі етюдів та інших інструктивних творів варто керуватися поєднанням художньої значимості з доцільністю їх вивчення для розвитку тих чи інших виконавських навичок. Вивчення етюдів може набувати різних форм в залежності від змісту і характеру поставлених навчальних задач: доведення виконання етюдів до певного ступеня довершеності, використання його в плані ознайомлення чи читання нот з листа.

З метою більш тісного контакту зі студентами спеціального класу, а також для формування класу в колектив варто організовувати класні заняття так, щоб на них була присутня максимальна кількість студентів.

8. Рекомендована література

1. Агарков О. Вибрато в игре на скрипке. М., 1956.
2. Ауэр Л. Моя школа игры на скрипке. М., 1965.
3. Беленький Б., Эльбойм Э. Педагогические принципы Л.М.Цейтлина. М., 1990.
4. Волощук Ю.І. Діяльність консерваторії Галицького музичного товариства у Львові з підготовки скрипалів-професіоналів та аматорів // Посвіт: наукове видання УЦКД та КНУКіМ. 2000. Вип. 1. С. 11-13.
5. Волощук Ю.І. Концертне життя Галичини і виконавсько-пропагандистська діяльність провідних галицьких скрипалів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 33 с.
6. Волощук Ю.І. Музичні навчальні заклади Галичини у підготовці скрипалів-професіоналів і аматорів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 46 с.
7. Волощук Ю.І. Початок світлої доби. Скрипкова музика композиторів Галичини 20-30-х років у контексті розвитку європейського імпресіонізму // Українська культура. К., 1999. №10. С. 34-35.
8. Волощук Ю.І. Скрипкова музика композиторів Галичини 1919-1939 років у контексті розвитку європейського модернізму // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 3. Івано-Франківськ: Плай, 2001. С. 161-169.
9. Волощук Ю.І. Скрипкова музика у творчості композиторів Галичини: національні

- традиції і європейські модерністські тенденції. К.: Редакція «Бюлетеня ВАК України», 1999. 40 с.
10. Волошук Ю.І. Фахова підготовка скрипалів у Вищому музичному інституті імені М.Лисенка: національні традиції та європейський мистецький досвід (1903-1939 рр.) // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 2. Івано-Франківськ: Плай, 2000. С. 37-45.
 11. Волошук Ю.І. Фундатор галицької скрипкової школи // Музика. К., 1999. №3. С.10.
 12. Гинзбург Л., Григорьев В. История скрипичного искусства. М., 1990. Т.1. 285 с.
 13. Гинзбург Л. О работе над музыкальным произведением. М., 1954.
 14. Ільченко О., Сверлюк Я. Методологічні проблеми професійної музичної освіти. Рівне, 2004. 375 с.
 15. Камилларов Е. О технике левой руки скрипача. М., 1961.
 16. Коган Г. У врат мастерства. М., 1961.
 17. Лапсюк В. Джерела української скрипкової культури // Музика. К., 1981. №6. С. 25-26.
 18. Лапсюк В. Київський скрипаль М.Сікард // Музика. К., 1984. №4. С. 30-31.
 19. Мострас К. Динамика в скрипичном искусстве. М., 1956.
 20. Мострас К. Интонация на скрипке. М., 1948.
 21. Мострас К. Ритмическая дисциплина скрипача. М., 1951.
 22. Мострас К. Система домашних занятий скрипача. М., 1956.
 23. Муратов С. Образно-художественные и технические ресурсы штриховой техники скрипача: Дисс.... канд. иск. К., 1993.
 24. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. М., 1987. 187 с.
 25. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.1. К., 1974.
 26. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.2. К., 1982.
 27. Струве Б. Типовые формы постановки рук у инструменталистов (смычковая группа). М., 1932.
 28. Струве Б. Вибрация как исполнительский навык игры на смычковых инструментах. М., 1933.
 29. Струве Б. Пути начального развития скрипачей и виолончелистов. М., 1952.
 30. Раабен Л. История русского и советского скрипичного искусства. Л.: Музыка, 1978. 199 с.
 31. Ямпольский И. Основы скрипичной аппликатуры. М., 1955.